

MILICA JAKOVLJEVIĆ
MIR-JAM

U SLOVENAČKIM
GORAMA

PRVI DEO

Sudbonosna odluka

Auto je jurio belim drumom koji je vijugao kroz alpsko zelenilo Slovenije. U kolima su sedele četiri osobe: dve starije žene i dve mlade devojke. Gospođa s leve strane i mlada devojka prekoputa nje ličile su jedna na drugu kao majka i kći. Obe su imale plave oči i kestenjastu kosu; mlađa je bila minijatura starije. Do plave mlade devojke sedela je njena vršnjakinja neobične lepote. Na njenom licu isticale su se oči – lepe, kadifasto crne, velike, tople i setne. Možda se još nije mogla nazvati mladom devojkom, već devojčicom, ali njena razvijena bista, obli vrat i ruke, više su priličili mladoj devojci. Ona je ushićeno gledala na sve strane; nije mogla da skrije oduševljenje, svaki čas se obraćala majci, koja je sedela ispred nje:

– Mama, vidi tamo, onu crkvicu... Oh, pogledaj one kućice... Ah, kako je reka zelena, kao smaragd!

Mati, otmene fizionomije, s finim profilom, prosedom kosom i blagim pogledom, uživala je u oduševljenju svoje kćeri i povlačivala je njenom ushićenju, posmatrajući i sama lepotu Slovenije, koju su ona i kći sad prvi put gledale.

A drum je vijugao pokraj reke i zelenih pašnjaka, sa sočnim, svežim alpskim zelenilom; sve se nijansiralo u zelenom tonu – od tamnih četinara, koji su katkad izgledali crni, do svetlozelene boje bujnih pašnjaka. U zelenilu su se rumenele jabuke u voćnjacima, a poneki žuti ton ranih šljiva unosio je zlatne prelive u more alpskog zelenila. Kućice, kao da su se

verale po bregovima i brdima, ličile su na igračke od gipsa s jasno crvenim krovovima.

Vetrić je pirkao, mirisan i svež; obrazi mladih devojaka su se rumenili; kovrdžave, crne vlasi crnooke devojčice lepršale su na alpskom povetarcu.

– Ah, mama, vidi tamo, ono je sigurno sneg...! Kako je lepo!
– uzvikivala je mlada devojka.

– Na Kamniškim Alpama uvek ima snega – reče plava dama.

– Ti, Daco, svake godine letuješ ovde? – upita proseda žena svoju plavu rođaku.

– Ništa lepše od Slovenije. Odmoriš se i nauživaš u svežini. Neka je u Beogradu i najtoplije, ovde ne osetiš žegu. I svako mesto ovde je pravo letovalište.

– Eno, tetka Daco, vidite, tamo se kupaju, pa imaju i pesak.

– Svuda pored reka ima i plaža.

Auto je prolazio pokraj kupača u raznobojnim kostimima. Neki mahnuše u znak pozdrava, a mlade devojke iz automobila uzvратиše.

Auto zavi u jednu okuku i malo se zanese.

Proseada dama vrisnu:

– Jaoj, Daco, reci šoferu da pazi. Znaš da me je strah da se vozim autom.

– Bože, Biso, što si plašljiva! Ti drhtiš od svakog zavijutka. A kako ja: kud god se maknem putujem autom i nikad mi se, hvala bogu, nikakva nesreća nije dogodila.

– Nisam ti, Daco, ja navikla, i ovo truckanje ne mogu da izdržim. Bolje da smo išle vozom, nije ovo mali put od Beograda...

– Ali autom je prijatnije. Vidi kako je sveže, a u vozu bismo se preznjavale; pa još kad moramo da menjamo voz: iznosi, unosi stvari, viči nosače. A ova vožnja prosto rashladi... I ne plaćamo voz. Zar nije bolje? Kako se ti osećaš, Ivanka?

- Meni je baš prijatno, tetka Daco. A tebi, Cico?
- Ja sam ti pravi snob. Toliko sam navikla na auto kao da sam se u njemu rodila.
- Samo još kad bismo ti dopustili da šofiraš.
- Ne boj se, još kako bih šofirala. Da sam ja sama s Dušanom, on bi mi morao ustupiti volan.
- Dakle, priznajesh da ti ustupa volan, a ja sam mu zapretila da ću ga otpustiti ako ti dopusti da šofiraš.
- Šofer je čuo razgovor, pa se okrete i reče:
- Verujte, gospođo, samo sam jednom ustupio volan gospođici, jer, znate, ni ja ne verujem u žensku sposobnost.
- Jaoj, Dušane, kako ste pritvorni! – okrete mu se Cica. – A mene ste pohvalili i moju šofersku sposobnost.
- Šofer se lukavo nasmeja:
- Pa, gospođice, to mi je bila kavaljerska dužnost.
- Gospođa Daca mu strogo pripreti:
- Pazite, Dušane, drugi put da se to ne desi! Za volanom je samo vama mesto.
- Ivanka opet uskliknu i poviče mamu:
- Oh, pogledaj onu vilu... Koji je ono stil?
- Gotski – odgovori joj mati. – Ovde je svuda gotski stil.
- A tek da vidiš kad stignemo u banju. Što tu ima lepih vila! – reče gospođa Daca.
- Auto odskoči i gospođa Bisa opet vrisnu. Kad se umiri, ona pogleda unaokolo:
- Znaš, Daco, ovo me sve više podseća na Tirol. Sećaš se kad smo ti i ja bile u zavodu u Beču, pa mi, pansionatkinje, napravile izlet do Tirola? I tamo isto ovo zelenilo. Bože, kako je to davno bilo i šta se sve preživelo! Onda smo toliko idealisale i zamišljale najlepšu budućnost. Ti si je, zbilja, i ostvarila, a ja...
- A ti, mama, zar i ti nisi ostvarila ideale kad imaš ovakvu kćer kao što sam ja, koja te toliko voli... – Okrenu se naglo, pade mami na grudi, zagrlji je i zvonko poljubi u obraz.

Gospođa Bisa se nasmeja, oči joj se ispuniše radošću i ona nežno pogleda kćer.

– Ja i moja mama smo kao drugarice; ona je moja starija sestra – reče Ivanka. – A nekad je ona moja ćerka a ja joj tepam: dete moje.

Majčine oči se napuniše suzama.

– A ova moja drvenkata nije tako umiljata – žalila se gospođa Daca. – Nije nimalo nežna. Još je i jogunasta. Razmazila sam je. Trebalo je da budem strožija.

– Što ti, mama, umeš da se hvališ: razmazila si me! Tata me više mazi i više mi daje novaca – usprotivi se Cica.

– I više te kvari. Na tatu si samovoljna.

– Ja već predviđam da ćeš mi u banji držati pridike.

– Držaću za sve što mi se ne sviđa.

– A šta se to, na primer, tebi ne sviđa?

– Mnogo štošta... Neću sad da govorim. Neka mi samo onaj dođe u banju za tobom, umeću ja da mu pokažem put!

Ivanka se veselo okrete drugarici:

– A ko ti je taj?

– Najotmeniji mladić u Beogradu.

– Najotmenija propalica u Beogradu – dodade njena mati.
– To ti i otac kaže.

– Zato što ti i tata imate sasvim drukčije pojmove o današnjim mladićima i o mom budućem mužu.

– Jeste, tvoj muž treba da bude inteligentan i ozbiljan mladić, koji je završio školu, koji ima svoju karijeru, a ne vetropir i ženskaroš, tip-top, kako ti kažeš.

– Tip-top! – nasmeja se Ivanka. – To čujem prvi put.

– To vi mlade devojkice u unutrašnjosti i ne znate. To Beograđanke sad traže – da je muškarac tip-top. Vidiš, Basis, bolje što si ti svoju Ivanku strogo držala. Ja i ti smo sestre od tetke, a pogledaj našu decu – dva sveta!

– Nemoj da je osuđuješ – branila je gospođa Bisa Cicu. – Možda bi i moja Ivanka bila takva da joj otac nije poginuo. Naše prilike su bile drukčije. Njoj je bilo godinu dana kad mi je muž poginuo; ja sam ostala sa ono malo prihoda, samo kirija od dve kuće. A šta ti je kirija u unutrašnjosti? Da su nam te kuće bile u Beogradu, gde bi nam bio kraj! Ali, hvala bogu, opet je moja Ivanka završila maturu.

– Ja sam se, tetka Daco, zaista trudila ove godine, i bila sam oslobođena usmenih ispita, i ja i Ljubinko – reče Ivanka.

– A to je tvog devera sin? Je li, Basis?

– Jeste, on je kod nas stanovao svih osam razreda gimnazije... Malo nas je pomagao materijalno i moj dever.

– Čika je kazao: „Deco, ako položite maturu i budete oslobođeni, jednu njivu ću da prodam da provedete leto gde hoćete“ – smejala se Ivanka.

– Kako je dobar taj tvoj dever, Basis. Razume šta je škola...

– On mi je, Daco, kao rođeni brat. Kad je moj jadni Miloje poginuo 1914, bila sam kao luda... Mlad advokat, kakva je budućnost bila pred njim, ali rat sve preseče...

– Ah, mama, nemoj sada te tužne uspomene da pominješ. Vidi kako je lepo! Što sam srećna što smo došli u Sloveniju. Pa još kad ste nam vi, tetka Daco, pisali da dođemo, da idemo zajedno automobilom, nisam mogla cele noći da spavam od uzbuđenja...

– Radovala si se, jer nigde dalje od Beograda nisi putovala. Naše letovanje je uvek bilo na selu kod mog devera – uzdahnu Ivankina mati.

– Pričaj, mama, kako i ja imam malu uštedevinu. Pet stotina dinara.

– A kako si to uštedela? – upita gospođa Daca.

– Davala sam instrukcije nekim učenicima iz petog razreda gimnazije.

– A ja nisam htela to da joj diram, nego ona cele godine ostavljala u šparkasu za Sloveniju – reče Ivankina mati.

– Čuješ li, Cico, štedela i davala instrukcije, a ti trošiš mesečno više od jedne činovničke plate.

– Kad je tata stekao, zašto da ne trošim? Da ima sina man-gupa, on bi mu sve proćerdao. A šta može jedna devojka da potroši? Toalete, parfemi, puder, slatkiši...

– Ne boj se, umeš i ti da spljiskaš...

– Znaš, mama, šta predosećam: da ćemo ja i ti i u banji biti na ratnoj nozi kao u Beogradu.

– Ah, Cico – uzviknu Ivanka – nećete biti na ratnoj nozi. Ja i ti ćemo da šetamo po šumi, da beremo ciklame, da radimo pulovere. Što ja znam rad... A ponela sam i nekoliko knjiga... Umem i da radim akvarele.

– To nju neće ništa zanimati ako ne bude kavaljera i dansinga.

– Onda nije trebalo da nosim ovolike toalete, čak i balsku.

– Da si mene slušala, i nije trebalo da nosiš.

– Pa zašto onda idemo u banju?

– Ideš da se odmaraš. Ah, Basis, ja prosto ne mogu da je razumem. Cele godine samo dansing, matinea, žurevi, balovi, a kad dođe u banju, umesto da se odmori i osveži u prirodi, opet to isto.

– Mene to ne zamara – smejala se Cica.

– Ali mene zamara. Nisam ja u godinama da svake večeri mogu da dreždim u dansingu dok mi ćerka igra. Ja idem u banju da se odmorim, dosta mi je te huke-buke i jurnjave po Beogradu... Svake večeri ležemo kasno; kad odem u banju hoću da legnem, da se slatko naodmaram, a ja moram svake večeri s njom u dansing.

– Pa ja te ne zovem. Ja mogu uvek da nađem kavaljera koji bi me pratio, ali ti hoćeš da si uz mene kao telohraniteljka... A ja sam pametna devojka, umem i sama da se čuvam.

Da bi prekinula prepirku, gospođa Bisa se okrete svojoj rođaki:

– Je li, Daco, kako sad stojiš s nemačkim?

– Da vidiš, nemački sam zaboravila, ali pored Cice i nje-
ne guvernante, naučila sam francuski. Dosta dobro govorim
francuski; a kako ti stojiš s nemačkim?

– Vrlo dobro. Nemački i klavir dopunjavali su naše priho-
de... Posle Milojeve smrti, bez ikakve diplome, samo s pansio-
natskim obrazovanjem, rešim da dajem časove iz nemačkog
i klavira. Pa ne samo to, nego sam davala časove i iz crtanja.
Svakako sam se dovijala.

– A ja sam, tetka Daco, pored mame sve učila kao da sam
u pansionatu...

– To je sve bilo korisno za tebe. Naučila je i nemački, svira
klavir, crta... Možda bih i ja plaćala guvernantu za Ivanku da
joj je otac živ...

– A ovako si ti bila i moja dobra mamica i guvernanta –
uzviknu Ivanka.

Auto je upravo prolazio pokraj jednog sela. Bilo je puno
malih koketnih vila, a okolo je vijugala reka. Iznad sela dizala
su se visoka brda, a iznad njih plavičasti i beli ogranci Kam-
niških Alpa.

– Eno jedne kafanice. Hoćete li da zastanete? Mogli bismo
nešto da pojedemo. Sad su tri sata. Do osam stižemo u banju
– reče gospođa Daca.

– Kako ti hoćeš.

Gospođa naredi šoferu da zaustavi auto pred kafanom.

Poručiše limunadu i maline. Jedna seljančica je nudila ja-
gode. Gospođa Daca uze dve korpice.

– Jaoj, malo da protegnem noge od ovog auta. Sva sam
izlomljena – reče gospođa Bisa.

– Sutra nećeš ništa osećati.

- Da li ćemo dobiti sobe?
 - Javila sam ja. Ne brini, sobe nas čekaju. Ja sam u toj banji dugogodišnji posetilac.
 - Pogledaj kako je ovde lepo. I ovde sigurno svet dolazi da letuje... Ja bih mogla i ovde da letujem – reče Ivanka.
 - Kako, ovde, pa ovde bi čovek umro od dosade – uzviknu Cica. – Prava selendra!
 - I ja bih, dete moje, mogla ovde da letujem – uzdahnu gospođa Daca. – Da ne moram svakoga dana da se šniram i oblačim, nego slatko da se naodmaram... Ali s Cicom moram tamo gde je najotmenije i najelegantnije.
 - Bože, Daco, hoću li ja imati novaca za tvoje luksuzne banje? – zabrinu se gospođa Bisa.
 - Kad si sa mnom, nemoj da brineš.
 - Znam, ali mi smo naučile na skroman život. I ne volimo, pravo da ti kažem, to suviše otmeno društvo... Moja Ivanka je takoreći đak. Ne zna ona ni za kakav provod.
 - Ti si sav moj provod, mamice – uzviknu devojka i opet je poljubi.
- Gospođa Daca uzdahnu, gledajući nežno ljubav između majke i deteta.
- Šofer priđe.
- Gospođo, ja mislim da bi trebalo da pođemo. Sad je pola četiri.
 - Možemo. Šta ste vi, Dušane, pili?
 - Špricer.
- Ustadoše i smestiše se u auto.
- Gospođa Bisa se okrenu šoferu:
- Dušane, molim vas, pazite. Ja sam palančanka, nisam navikla na auto, pa premrem od straha na svakom zavijutku. Samo nas lepo dovezite, imaćete od mene dobar bakšiš.
 - Ne bojte se, gospođo, ništa. Nije meni prvi put da vozim ovim putem. Poznajem ja ovde svaki zavijutak.

Auto krenu.

Priroda je sada bila protkana ružičastom maglom sunčanih zrakova. Sve je bilo nekako sanjivo, melanholično, svečano... One su ćutale u autu i divile se... Ivankine oči su imale ushićeni sjaj. Poluotvorenih usnica, rumenih bez karmina, ona je u zanosu gledala oko sebe, kao kad se prvi put gleda lepota prirode, kad je sve novo, pa se boji da koji utisak ne propusti, da sve zapamti...

Nije ništa govorila, ali oduševljeno pruži ruku, uhvati maminu i prošaputa:

– Kako sam srećna, mama!

Auto pođe brže. Put se gubio u perspektivi, kao beličasta traka, i udarao u samo podnožje planine... Šofer pusti brzinu. Najednom iskrсну okuka. On naglo skrenu, ali usred tog naglog okretanja auto se zanese...

Začu se samo četvorostruki krik i auto polete niz kosu padinu...

Jedan susret

Kada je Ivanka otvorila oči, u prvi mah nije znala gde se nalazi. Najpre joj je pogled pao na ikonu Bogorodice na zidu. Zatim je čula cvrkut ptica, kao da negde u blizini ima puno slavuja. Svež povetarac, koji je dolazio kroz otvoren prozor, rasterivao je njenu sanjivost i ona poče duboko da udiše vazduh. Osetila je da je prozor morao biti iznad njene glave, jer su otuda padali mlazevi svetlosti... Pogleda postelju u kojoj je ležala, snežnobeli čaršav i pokrivač uvučen u navlaku... To nije bio njen mesingani krevet kod kuće, već krevet od orahovine. Gore, nad njenom glavom, tavanica je bila od dasaka i greda, smeđe obojenih kao u poljskim kućama. Ona oseti prijetnost od svežeg vazduha, htjede da se protegne, da opruži noge, i tada oseti bol u kolenu.

Taj bol je podseti na ceo događaj. Ona se čisto strese, zaklopi oči i osta nepomična. Ali ona slika se nametnula njenoj svesti... Vidi auto kako brzo klizi niz padinu, čuje vrisku oko sebe, gleda mamino izbezumljeno lice...

Otvori oči. Učini joj se kao da neka senka zaklanja prozor.
– Mama! Mamice!

Koraci. Neko je prilazio postelji, ne govoreći ništa. Najednom, pored njenog kreveta se stvori jedna visoka muška silueta. Ona se uvali u jastuk i iznenađeno pogleda mladića, otvorenih usnica. Bio je to visok, lep čovek, opaljene kože, oči-ju boje sivih oblaka, s velikim crnim zenicama. Bilo je neke

gordosti, ali i topline u tom pogledu, čiju je lepotu dopunjavao klasičan profil, visoko čelo i gusta, talasasta smeđa kosa, koja je uokvirivala njegovo čelo.

Nekoliko trenutaka mlada devojka i muškarac su se gledali. Njegove tople zenice upiše se u njene somotske oči... Kako ga je ona upitno pogledala, gotovo s nekim strahom, muškarac progovori:

– Ja sam lekar, gospođice. Sinoć, kad su me pozvali iz pansiona, nisam bio kod kuće već u gradu. Jutros mi rekoše da se jedan auto skrhao i da ima povređenih osoba koje treba previti. Ali kako vidim, vi ste dobro prošli.

– Ali gde je moja mama? Oh, samo njoj da nije ništa?

– Gospođa je sad izašla... Ja sam je pregledao. Ona je samo malo oderala kožu na laktu, a vi ste lakše povredili koleno...

Pred vratima se začu glas Ivankine mame:

– Gospođice, doručak ćete nam doneti u sobu.

Vrata se otvoriše i mati požuri kćeri.

– Vidiš, gospodin doktor je tako pažljiv. Odmah je došao. – Onda se okrete lekaru: – Molim vas, još jednom da joj pregledate koleno. Da nije kost povređena?

Mati diže pokrivač i mlada devojka stidljivo podiže košulju. Lekar pregleda, pritisnu koleno i izjavi:

– To je samo ozleda na koži. Sad ću da je previjem. Za nekoliko dana gospođici će to zarasti... Verujte, to je pravo čudo da se i vi s autom niste sjurili u onu duboku jarugu. Kako je to bilo?

Mati je uzbuđeno govorila:

– Imali smo sreću, jer je auto naišao na nekoliko mladih četinara i udario u stabla. Mi sve poletesmo jedna na drugu, a šofer je bio priseban da nam vikne: „Iskačite svi iz kola!“ Ivanka jurne prva, ja za njom, a preko nas moja sestra i njena kćer... Pritom Ivanka udari kolenom o kamen, ja sam ruku ogrebala,

a moja sestričina slomila dva prednja zuba, jer je pri padu udarila u neki kamen. Moja sestra i šofer su nepovređeni. I kako smo mi izleteli, oba stabla se prosto izvališe i auto se sjuri...

– To je velika sreća.

– A kako sam se, gospodine doktore, radovala da dođem u Sloveniju!

– Zar niste nikad ranije dolazili?

– Ne, ovo je prvi put... A ovde je tako božanstveno. Mi smo u ovom selu pred jednom kafanicom pili limunadu. Posle šofer ode, nađe jedna kola i doveze nas u ovaj pansion.

– A može li ovde da se letuje, gospodine? – pitala je mati.

– Kako da ne? Ima dosta sveta... Ja svake godine dolazim. Imam svoju vilu. Nije ni skupo, a imate šume i reku za kupanje. Okolica je vrlo romantična... Sve su planine unaokolo.

– Ako bude htela tetka Daca, da ostanemo, mama? – upita Ivanka.

– Sumnjam, dete... Cica se ubi od plača zbog zuba...

Lekar previ koleno.

– Tako, pa se malo odmorite. Ja ću doći opet da vas previjem. I ništa se ne plašite. Dajte sad, gospođo, vama da isperem tu ranu na laktu.

– Nije to opasno.

– Ali može da se inficira...

Uto se otvoriše vrata i uđe gospođa Daca s ćerkom... Cica je bila sva uplakana.

– Ah, baš je dobro, tu je gospodin doktor – reče njena mati.

– Eto, on će ti reći isto što i ja... Nije to ništa, opravićeš zube...

– Jest, opraviću, a slušaj kako govorim – šuškala je kroz izlomljene prednje zube.

– Što je ženska sujeta – nasmeši se lekar. – Bolje to, gospođice, nego da ste vilicu slomili. Dajte da vidim...

On joj pregleda zube i poče da teši mladu devojkicu:

– Koren vam je zdrav, samo da vam zubar prestruže i ušrafi dva zuba... To se neće ni poznati.

Cica je plakala:

– A kako sam imala lepe zube!

– Opet ćeš imati – tešila ju je mati.

– Da, imati, a ti hoćeš da ovde sediš i da se odmaraš nedelju dana, a ja s ovakvim zubima... Prosto ću poludeti ako se odmah ne vratimo u Beograd...

– Dobro, dobro, nemoj da plačeš, vrtićemo se odmah... Kad ima voz za Beograd, gospodine?

– Imate jedan večeras u sedam sati i dvadeset pet minuta.

– A šta ćemo mi, mama? – pitala je Ivanka.

– Ti, Basis, ostani ovde ako ti se dopada – predloži gospođa Daca.

– Oh, meni se mnogo dopada ovde – ushićeno uzviknu Ivanka. – Ima šuma, pa reka...

Lekar je posmatrao mladu devojkju.

– A vi volite prirodu?

– Obožavam je...

– Zar i kad nema mnogo društva? Mlade devojke vole kavaljere...

– Ali ne svaka mlada devojka... Samo mi je žao što će Cica da ide. Kako sam se radovala da imam drugaricu...

– Onda ću vas ja upoznati s mojom sestrom. Ona je svršila trgovačku akademiju ove godine.

– A ja sam ove godine maturirala!

– U Beogradu?

– Ne, u unutrašnjosti. Moja tetka je iz Beograda. Biće mi vrlo milo da me upoznate s vašom sestrom.

– O, ona vam je veliki turist i sportistkinja.

Lekar se okrete opet Cici.

– Tako, gospođice, nemojte da očajavate.

– Reci hvala bogu kad nismo svi izginuli. Auto je propao, ali bolje auto nego mi – govorila je mati.

– Sad ćete me izviniti – reče lekar – imam još neke pacijente.

– A vi ste ovde lekar?

– Ne, ja sam ovde na letovanju. Dolazim svake godine, pa kad me neko pozove, ja vršim i lekarsku dužnost.

– Veliko vam hvala, gospodine doktore, što ste došli – isprati ga Ivankina mati.

– Smem li da ustanem iz postelje, gospodine doktore? – upita Ivanka.

– Smete, ovako po sobi i u dvorištu. Nemojte samo mnogo da pešačite.

Lekar ode.

– Kako je ljubazan, odmah je došao – reče Ivankina mati.

– I što je lep čovek – reče gospođa Daca. – Kao da je južnjak. Da li je Slovenac?

– Moja mama ume da zapazi lepog čoveka i odmah se oduševi.

Mati se nasmeja:

– Ja se oduševim i to je sve.

Konobarica kucnu i otvori vrata:

– Milostiva, mogu li doručak da donesem?

– Donesite. Hoćeš, Daco, svi zajedno da doručujemo?

– Možemo. Neka i nama donese.

Konobarica, rumenih obrašćica kao breskva, detinje plavih očiju i s dosta kovrdžica po licu, smešila se dok je stavljala beli čaršav na sto.

– Ostajete ovde, milostiva?

– Ja i moja kći ostajemo... A gospođa sa ćerkom putuje.

– Ovde je vrlo lepo, neće vam biti dosadno. Želite li, milostiva, puter ili jaja? Imamo i marmelade, šunke, kranjske kobasice...

– Donesite belu kafu i puter.
Konobarica brzo izade.
Ivanka se pridiže u postelji:
– Mama, hoću da se umijem.
– Možeš li sama da ustaneš?
– O, pa mogu, nisam nogu slomila.
– Ćuti, dete, kakvu nogu. Sva se užasnem kad pomislim kakva nas je nesreća mogla snaći. Daleko bilo, mogli smo svi ostati bogalji... A ja sam, Daco, predosećala da će nam se nešto dogoditi.

Ivanka zagrlj mamu:

– Ah, slatka moja mamice, kad si mi samo ti zdrava!

Pritrča tetki pa zagrlj i nju:

– Radujem se što ni vi niste ozleđeni. Tako sam srećna kao da sam se ponovo rodila!

Cica je sumorno ćutala.

– Nemoj da očajavaš! Bar zub je danas lako popraviti – grdila ju je Ivanka.

Cica se rasplakala:

– Tako sam nervozna. A nisam ni želela da idem u Sloveniju. Više sam volela da odem u Dubrovnik ili na Rab. Ali mama, ona hoće gde se njoj dopada.

– Eto, opet sam ja kriva! A koliko puta si govorila da voliš Sloveniju. Ko tebi da ugodj! Zar je meni sada lako vraćati se u Beograd po ovoj žegi?

– Ja te ne zovem, ti ne moraš ni da ideš. Ostani ovde, ići ću sama. Kad opravim zube, doći ću. Što moraš ti sa mnom da ideš? Jelte, tetka Biso, da ona treba da ostane?

– Ja bih volela da ostane...

– Da ostanem i da brinem za nju? Ne znaš ti, Biso, kako je ovo moje dete ludo i nervozno. Ćim se naljuti, odmah preti samoubistvom. Ne bih imala mira ni jedan dan... Još ako joj zubar ne opravi dobro...

Cica briznu u histeričan plač:

– Eto, sad si priznala! Može se, znači, desiti da mi ne opravi lepo. Ja to neću da preživim. Bolje da sam slomila vrat, nego dva prednja zuba...

– Nemoj, slatka moja Cico, da plačeš – tešila ju je Ivanka.
– Tetka onako kaže. Zar u Beogradu lekari da ne oprave lepo zube? Hajde, nemoj da plačeš. Hodi, umij se. Sekiraš se toliko, a to se sve da popraviti.

Sirota mati nije znala više šta da kaže, da opet ne bi izazvala plač. Da bi utešila ćerku, povlačivala joj je, kao uvek, što je i bio uzrok Cicine razmaženosti.

– Dobro, večeras se vraćamo, pa posle, kad ti hoćeš, ići ćemo u Dubrovnik ili na Rab.

Mladu devojkicu je to umirilo, jer je znala da je u Dubrovniku njen kavaljer „tip-top“.

Spolja se začu muški glas koji je govorio nemački:

– Frojlajn Mici!

– Dobar dan, gospodine – odazva se veselo konobarica.

Muški glas je nastavio na nemačkom:

– Kako su te dame što im se auto srušio u provaliju?

– Vrlo dobro.

– Nisu povređene?

– Vrlo malo...

– A ostaju li ovde?

– Dve ostaju, a dve putuju.

– Putuju gospođice, ili gospođe?

Mici se nasmeja:

– Ostaje jedna gospođica i jedna gospođa.

Ivanka priđe prozoru. Pogleda u baštu i spazi jednog vitkog plavog mladića u tenis pantalonama i belom puloveru. Plava kosa prelivala mu se kao svila na suncu. I oči su mu bile plave kao spomenak.

Mladić primeti Ivanku na prozoru.

Ona se odmače s osmehom.

– Cico, hodi da vidiš što jedan mladić liči na filmskog glumca Fiterera.

– Neću da gledam, ništa me ne interesuje...

– Ali, molim te, pogledaj.

Cica priđe, ravnodušno baci pogled i odmače se od prozora.

Njena mati se smešila:

– Vidiš, ovde ima i kavaljera, čak se raspituju da li ćemo ostati. Ne pita on zbog mene i Bise, već zbog vas devojaka...

– Može da pita ko god hoće. Ja se ovakva nigde ne bih pojavila.

Konobarica uđe nasmejana i reče:

– Gospodin Eduard se interesuje da li ste zdravi.

– A ko je taj Eduard? – upita gospođa Daca.

– Jedan Bečlija. On je student. Ne znam šta studira. A ima i fabriku parfema. Dolazi sa staramajkom ovamo već tri godine. Tako je fin i veseo. Ovde je kod nas u pansionu. S njim je još jedna njegova rođaka i neka gospođica iz Beča. Imaju tri sobe... Dakle, vi večeras putujete? – okrete se gospođi Daci.

– Večeras – uzdahnu ona. – Bolje neka Cica opravi zube, da se ne sekira... Dobro te nam je Dušan izvukao kofere. Pomogli mu neki seljaci.

Na seoskoj crkvi poče da bije zvono, praćeno melanholičnim brujanjem. Negde se slavuj natpevao, a iz planine se čulo dovikivanje, dok je mlada konobarica Mici pevušila neku slovenačku pesmicu.

Ivanka se naslonila na prozor i sa ushićenjem posmatrala prirodu... Jedna mala livadica posuta cvećem bila je ispod samih prozora. Iza livade se dizalo visoko brdo samih četinara... Paprat se njihala polako, a zraci sunca provlačili se kroz granje...

Osećao se miris borovine. U podnožju brda bila je klupica. Ona spazi neku belu siluetu... To je bio Bečlija. Sedeo je i čitao knjigu. On podiže glavu i spazi mladu devojkicu na prozoru. Nekoliko trenutaka gledao ju je svojim lepim, plavim očima.

Ivanka primeti da je mladić gleda i lagano se skloni s prozora...

Sutradan, po odlasku rođaka, gospođa Bisa ustade po svom običaju rano izjutra. Lagano se kretala po sobi, kuvala kafu, iznela teglu slatkog, i kad je sunce bilo već odskočilo, ona priđe postelji gde joj je spavala kći:

– Ivanka, hajde, sine, ustani.

Mlada devojkica otvori oči.

– Oh, što sam slatko spavala.

– A sad ćeš još slađe piti kafu.

– Kafu? Oh, zar si je već skuvala?

– Sve je gotovo. Još i slatko.

– Pa ti mi nisi kazala da si ponela slatko. Divna si, mamice.

Hoću da te poljubim.

– Neću dok se ne umiješ.

– Ali, hodi – mazila se devojkica.

Mati joj priđe, ona je poljubi u obraz i obavi joj ruke oko vrata.

– Kako tvoje koleno? Boli li te?

– Pomalo. Mogla bih raditi gimnastiku. – Devojkica čučnu.

– De, de, nemoj da se savijaš! – reče mati.

– Koliko je sati?

– Pola devet, lenjivice.

– Ti znaš šta sam kazala: posle mature ustajaću u deset.

Zar je ono bilo lako svako jutro u četiri?

– E, sad ćeš da se ispavaš.

- Da li su tetka Dace i Cica već stigle u Beograd?
- Svakako. Žao mi je Dace, ali Cica je nepodnošljiva. Da sam joj ja mati, drugačije bih je vaspitavala.
- Možda ni ti ne bi stvorila ništa bolje od nje.
- Stvorila bih još kako, kao što sam i tebe vaspitala.
- Mene? Pa zar ja nisam dobra i poslušna po prirodi?
- Ti si moje dobro dete, i tebe je lako bilo vaspitavati.
- Ali sada ću biti neposlušna. Hoću da šetam po šumi, da se kupam, da trčim, ništa da mi ne zabranjuješ. Jutros idemo u baštu na doručak.
- Požuri. Već su svi doručkovali.
- A šta da obučem? Pitam kao da imam mnogo haljina. Da obučem belu, onu plavu, ili crvenu haljinu?
- Obuci belu.

Kći se brzo oblačila. Obuče belu haljinu od platna, obuče bele cipele i kratke čarape. Njen vitki stas, s finom bustom, imao je skulptorske lepote. Duga kosa, crna kao noć i sva u sitnim kovrdžicama, spuštala se do ramena uokvirujući njeno lice, koje je imalo nežnu boju kamelijinog cveta. Cela njena fizionomija imala je nečeg božanstveno lepo u sebi – čednost, iskrenost i toplinu.

Mati je ushićeno posmatrala svoju lepu devojčicu. Ona je za nju bila ceo svet, smisao i radost života. Mati se zbog nje odrekla svoje sreće, udaje, sva se posvetila njenom vaspitanju. Trudila se da joj bude i otac i mati, da ne oseti da je siročić bez oca. Odevala ju je uvek lepo, sama joj šila i vezla. U svojoj kćeri gospođa Bisa je gledala svoje delo, fizičko i psihičko. Sve što je bilo lepo u njoj, majci, sve svoje sklonosti i talente, ona je presađivala svojoj kćeri.

– Čekaj, ja ću bolje tu mašnu da ti vežem – pozva Ivanku k sebi.

Namesti joj mašnu, popravi krajeve i izađe s ćerkom u baštu.

Mici ih presrete:

– Izvol'ite, gospođo. Ovde sam vam namestila sto.

Bila je to divna baštica u kojoj su pravili hlad lisnati kestenovi.

Kad su mati i kći sele za sto, od susednog stola za kojim je sedelo nekoliko osoba, svi pogledi se upraviše na njih.

Ivanka spazi plavog Bečliju i prošaputa mami:

– To je sigurno ona porodica iz Beča.

Za tim stolom, u pročelju, sedela je postarija seda žena, malog rasta, plavih očiju, koje su nekad morale biti lepe. Do nje je sedela jedna mlada devojka, od osamnaestak godina, sigurno njena kći, jer je imala okruglo lice kao i mati, samo blistavo, belo i ružičasto, plave oči, puna usta i glatku plavu kosu, koja joj je davala izgled lutke. Druga, manja devojka, imala je markantne crte obrva i duge trepavice, a oči zagasito plave.

Mlade devojke su radoznalo gledale Ivanku, sa onim banjskim ljubopitstvom, kad je jedina rasonoda dolazak novih gostiju. I dok su se mlade devojke morale okretati da je vide, mladi Bečlija je sedeo nasuprot njoj i sve vreme nije skidao pogled sa Ivankinog lica. Onda se naže prosedoj ženi, nešto joj reče i oni opet pogledaše Ivanku. Dve mlade Bečlike se takođe okrenuše i Ivanka primeti kako ona plava lutkica ima napućen izraz, kao da je bila nešto ljuta. Posle doručka Ivanka predloži mami da malo prošetaju.

– Da ne naškodi tvome kolenu?

– Neće, mama. Prošetaćemo preko one livade što se vidi s naših prozora i sešćemo na onu klupu ispod četinara.

Išle su lagano. Margarete su se njihale na livadi, mirisala je trava i osećao se miris borova. One dođoše do klupe i sedošu.

– Nismo ponele ni ručni rad – reče kći.

– Neka, odmori se malo, pa ćeš sutra raditi.

– Da li je ono doktor? – zagleda se mati niz jednu putanju.

– Jeste. I neke dve dame idu s njim.

Lekar uskoro stiže do njih i skide šešir:

– Kako vidim, vi ste sad dobro.

– Zahvaljujući vama, gospodine doktore.

– Ne meni, nego srećnom slučaju.

On se okrete starijoj dami.

– Roža, da ti predstavim: ovo je gospođa i njena kći, što im se auto sjurio u provaliju. A ovo je moja supruga.

– Tako – uzviknu dama iznenađeno, na slovenačkom. – Vitoj mi je pričao. – Ona pruži ruku i rukova se s Bisom i Ivankom.

– A ovo je gospođica vaša sestra? – primeti Ivanka veselo.

– Da, to je Jerica, s kojom sam rekao da ću vas upoznati.

Mlade devojke se srdačno rukovaše i ljupko nasmejaše jedna drugoj.

Doktorova sestra bila je lepa devojčica. Imala je njegovu boju očiju i onaj zagasiti opaljeni ten lica, samo joj je kosa bila svetlija, kao zrelo klasje, i prava. Međutim, za doktorovu ženu nije se moglo reći da je lepa. U prvi mah i Ivanka i njena mati su se iznenadile kad su u sebi uporedile doktorovu lepotu s tom bolešljivom, anemičnom i suvonjavom ženom. Imala je blag pogled, što je upućivalo na to da ima dobru dušu. I u njenom osmehu bilo je neke čudne bolećivosti i dobrote, kao kod osoba koje su bolešljive, a strpljivo se mire sa svojim bolovima. Iako je sijalo sunce i bilo toplo, ona je imala na sebi vuneni žaketić i mali pelc oko vrata.

– Pa kako vam se sviđa ovde? – upita lekar gledajući toplim očima mladu devojku.

– Ja mislim da na svetu nema ništa lepše od Slovenije.

– Mene kao Slovenca to veseli.

– Vi ste Slovenac? A tako lepo govorite srpskohrvatski.

– Zato što sam jedno vreme studirao u Zagrebu.

– Koliko ostajete ovde? – upita doktorova sestra.
– Koliko mama pristane, a mislim da se i mami ovde dopada.

– Onda ćemo šetati zajedno – reče Jerica – i ići ćemo na kupanje.

– Samo dok gospođica prezdravi. Sutra ću vam promeniti zavoj. Doći ću oko deset.

Iz daljine se začu pisak i tutnjava voza.

– Ovde često prolaze vozovi?

– I to je jedina rasonoda – primeti doktorova žena. – A jeste li zadovoljni u pansionu?

– Vrlo smo zadovoljni. Hrana je dobra i soba nam ima lep pogled.

– Onda ovde ostajete sve vreme odmora? – upita doktor.

– Zašto bismo menjale? Moja kći je došla da uživa u prirodi, a priroda je najlepší provod.

– Vitoj, da ne odocnimo na voz. Neki naši prijatelji će proći ovim vozom – objasni doktorova žena.

– Doviđenja!

– Doviđenja!

Mlade devojke se opet srdačno rukovaše.

– Ja ću vas videti iz naše vile – reče Jerica – pa ću izaći. Eno, ono je naša vila. – Ona pokaza rukom na jednu lepu kuću u podnožju borova.

Doktor se udalji sa suprugom i sestrom.

Mati i kći su gledale za njima.

– Sestra mu je divna devojčica – reče Ivanka.

– A žena mu nije lepa. Kako li se ovako lep čovek oženio njome? Samo, vidi se da je dobra.

Ivanka ustade da bere margarete. Na livadi među cvetovima i ona je ličila na beli cvet. Voz opet pisnu i otutnja dalje. Na čistom plavom nebu za lokomotivom se izvijao dim, kao neki crni oblačak.

Beleška o autoru

Milica Jakovljević Mir-Jam rođena je u Jagodini 22. aprila 1887. godine.

U Kragujevcu je završila osnovnu školu i devet razreda učiteljske škole.

Bila je učiteljica u Krivom Viru 1907–1913. Tokom Prvog svetskog rata živela je u Kragujevcu, a godine 1919. prelazi u Beograd i bavi se novinarstvom u *Novostima*, *Štampi* i *Vremenu*.

Od 1926. do 1941. godine radila je u *Nedeljnim ilustracijama*, u kojima je objavljivala priče i ljubavne romane u nastavcima. Govorila je francuski i ruski. Nikada se nije udavala.

Pod pseudonimom Mir-Jam objavila je romane: *U slovenačkim gorama*, *To je bilo jedne noći na Jadranu*, *Greh njene majke*, *Otmica muškarca*, *Nepobedivo srce*, *Ranjeni orao*, *Samac u braku*, *Mala supruga*, i zbirke pripovedaka: *Dama u plavom*, *Devojka sa zelenim očima*, *Prvi sneg*, *Časna reč muškarca* i *Sve one vole ljubav*.

Posthumno je objavljena njena nezavršena autobiografija *Izdanci Šumadije*.

Napisala je i pozorišne komade: *Tamo daleko* i *Emancipovana porodica*.

Najslavniju dramaturgiju *Ranjenog orla* načinio je Borislav Mihajlović Mihiz, a po njenim romanima snimljene su i televizijske serije.

Milica Jakovljević bila je rođena sestra biologa, književnika i akademika Stevana Jakovljevića.

Umrla je 22. decembra 1952. godine, a to, nažalost, nisu zabeležile nijedne prestoničke novine.

**Knjige Milice Jakovljević Mir-Jam
u izdanju Izdavačke kuće TEA BOOKS d.o.o.
(digitalna i/ili štampana izdanja)**

Časna reč muškarca (priče)
Dama u plavom (priče)
Devojka sa zelenim očima (priče)
Greh njene majke (roman)
Izdanci Šumadije (autobiografija)
Mala supruga (roman)
Nepobedivo srce (roman)
Otmica muškarca (roman)
Prvi sneg (priče)
Ranjeni orao (roman)
Samac u braku (roman)
Sve one vole ljubav (priče)
To je bilo jedne noći na Jadranu (roman)
U slovenačkim gorama (roman)